

فرآیند پرستاری در آموزش به بیمار

1

مقدمه

2

فرآیند آموزش – یادگیری بخشی کامل از فرآیند پرستاری است.
برای تعیین نیازهای آموزشی بیمار و خانواده اش از مراحل چندگانه فرآیند پرستاری استفاده می شود:

1. بررسی
2. تشخیص
3. برنامه ریزی
4. اجراء
5. ارزشیابی

بررسی

3

- بررسی در زمینه فرآیند آموزش و یادگیری بستگی دارد به:
- آگاهی و جهت یادگیری
- نیازهای آموزشی و
- تمامی عوامل داخلی و خارجی که در آمادگی فرد برای یادگیری تأثیر دارد باید شناسایی شود.

ابعاد بررسي

4

1. شناسايي نيازهاي يادگيري
2. بررسي انگيزه جهت يادگيري
3. بررسي توانايي يادگيري
4. شناسايي محيط يادگيري
5. تعيين منابع يادگيري

شناسایی نیازهای یادگیری

5

پرستار و مددجو باید با هم اطلاعات لازم برای یادگیری (محتوای آموزشی) را مشخص نمایند.

بررسی نیازهای یادگیری از طریق:

1. مشاهده مستقیم و وضعیت جسمی، رفتاری
2. و یا پیش بینی نیازها طی طرح درمان

سوالاتی مانند :

- فکر می کنید دانستن چه مطلبی برای شما حائز اهمیت است تا بتوانید به طور کافی از خود مراقبت کنید؟
- به مددجو امکان می دهد که در برنامه ریزی طرح مراقبت از خود شرکت فعال داشته باشد.

بررسی انگیزه جهت یادگیری

6

- پرستار می توان با طرح سؤالاتی انگیزه مددجو را بررسی نماید.
- این سؤالات به تعیین آمادگی و تمایل مددجو به یادگیری کمک می کند.

سؤالات شامل پرسشهایی در مورد:

- رفتارهای یادگیری
- اعتقادات مربوط به سلامتی
- نگرش در مورد ارائه دهندگان مراقبت های بهداشتی
- علائم جسمی که در یادگیری دخالت دارند مانند: خستگی و درد
- زمینه فرهنگی و اجتماعی
- سبک یادگیری

- اگر زمان آموزش و آمادگی بیمار هماهنگ باشد، یادگیری مؤثرتر خواهد بود.
- باید نگرش بیمار نسبت به موضوع مورد آموزش تعیین شود.

بررسی توانایی یادگیری

7

- پرستار سطوح شناختی و جسمی مددجو را تعیین می کند.
- بسیاری از عوامل توانایی یادگیری را مختل می کنند.

پرستار باید عوامل زیر را بررسی نماید:

- توانایی جسمی، هماهنگی
- هر نوع نقص حسی
- سطح رشد و تکامل
- سطح عملکرد شناختی
- مثلاً آیا بیمار می تواند برای مصرف دارویی مانند انسولین محاسبات لازم را انجام دهد؟
- برای بررسی توانایی یادگیری باید به وضعیت فعلی و مشکلات او توجه کرد.

شناسايي محيط يادگيري

8

- محيط بايد محرك يادگيري باشد.
- محيط بر ميزان و نحوه ارائه اطلاعات اثر دارد.

عوامل محيطي كه بايد بررسي شود:

1. عوامل انحراف فكر
 2. سرو صدا
 3. سطح راحتی مددجو
 4. در دسترس بودن اتاق و تجهيزات
- مثلاً محيط خيلي گرم يا خيلي سرد با ايجاد ناراحتي در بررسي تأثير دارد.

منابع یادگیری

9

- مددجو ممکن است نیازمند حمایت اعضاء خانواده باشد.
- پرستار باید بررسی کند که:
- آیا اعضاء خانواده در جلسات آموزشی حضور دارند؟
- آیا آنها علاقمند به نظر می رسند؟
- آیا سوالات ضروري را می پرسند؟
- درك نامناسب خانواده از بیماری و پیش آگهی آن با آموزش بیمار تداخل دارد.
- پرستار باید هرگونه اطلاعات ضروري برای کمک در ارائه مراقبت های لازم، منابع موجود در منزل و ابزار آموزش مورد نیاز را ارزیابی نماید.

تشخیص های پرستاری

10

تشخیص های پرستاری موجب می شود که :

- اهداف آموزشی و ارزیابی میزان دستیابی به اهداف و فرآیندهای مورد نظر به صورت دقیق تری انجام شود.
- پرستار باید داده های حاصل از بررسی را تحلیل کند تا تشخیص های پرستاری ای که بازتاب نیازهای آموزشی مددجو هستند را تعیین کند.
- اگر مددجو دارای چند نیاز آموزشی است، باید نیازهای آموزشی اولویت بندی شود.

تشخیص های پرستاری

● طبقه بندی تشخیص ها بر اساس 3 حیطة یادگیری به پرستار کمک می کند که موضوع مربوطه و شیوه آموزشی توجه خاص داشته باشد.

نمونه ای از تشخیص های پرستاری که نیاز به آموزش را نشان می دهند:

- احتمال مدیریت نامناسب بر رژیم غذایی
- احتمال اختلال در مراقبت در منزل
- نارسایی در رفتارهای بهداشتی

تشخیص های پرستاری

12

- تشخیص پرستاری عدم آگاهی باید با دقت مورد استفاده قرار گیرد.
 - زیرا عدم آگاهی از يك واکنش، پاسخ بیمار نیست بلکه چیزی است که منجر به تشخیص می شود.
- مثلاً نباید نوشت: عدم آگاهی از رژیم غذایی
بلکه باید گفت:
- عمل نکردن به رژیم غذایی به دلیل نداشتن آگاهی در زمینه رژیم غذایی

برنامه ریزی

13

• پس از جمع آوری اطلاعات و تعیین تشخیص های پرستاری مرحله برنامه ریزی است.

برای برنامه ریزی باید اقدامات زیر صورت گیرد:

1. اولویت تشخیص های پرستاری مشخص شوند.
2. اهداف یادگیری کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت تعیین شود.
3. روش های تدریس متناسب با اهداف مشخص شود.
4. برآیند مورد انتظار مشخص شود.
5. در برنامه آموزشی، تشخیص ها، اهداف، روش های تدریس و برآیند مورد انتظار گنجانده شود.

برنامه ریزی

14

1- اولویت بندی تشخیص های پرستاری:

- باید با مشارکت پرستار، بیمار و خانواده باشد.
- باید نیازهای اساسی و فوری بیمار مورد توجه باشد.

2- اهداف کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت :

- اهداف باید واقع گرایانه و با همکاری بیمار و خانواده طراحی شود
- اهداف باید متناسب با توان، شرایط و خواست بیمار باشد.
- سهم نمودن اعضاء خانواده در تعیین اهداف سبب افزایش حس همکاری آنها می شود.
- اهداف به شکل فعل های رفتاری بیان شوند.

برنامه ریزی

15

3- برآیند مورد انتظار:

- برآیند مورد انتظار را می توان به صورت مشاهده رفتارهای مورد انتظار تعیین کرد.
- در تعیین برآیند مورد انتظار نتایج باید واقعی و قابل اندازه گیری باشد.
- زمان لازم برای رسیدن به نتایج مورد انتظار مشخص شود.

برنامه ریزی

16

4- برنامه آموزشی (فرآیند یاددهی- یادگیری):

- باید موضوعات و ترتیب ارائه آنها و روش های آموزشی مشخص شوند.
- وسایل کمک آموزشی مورد استفاده نیز مشخص شوند.

هر برنامه آموزشی باید دربرگیرنده اطلاعات زیر باشد:

1. اولویت بندی تشخیص های پرستاری
2. اهداف تدریس
3. روش های تدریس در قالب و شکل های مختلف
4. برآیند مورد انتظار که عبارتند از : پاسخهای رفتاری فراگیر
5. محدوده زمانی در نظر گرفته شده برای حصول نتایج
6. پاسخ های رفتاری فراگیر

انتخاب روش تدریس

17

- جهت انتخاب روش آموزش باید در هر حیطه بهترین روش آموزش تعیین شود.
- شیوه مناسب بر اساس محتوای مطالب و الگویی یادگیری بیمار انتخاب می شود.
- روش انتخاب شده باید مکمل نیازهای مددجو باشد و بیشتر از یک روش ممکن است مورد استفاده قرار گیرد.

انتخاب روش تدریس

18

جهت حیطة عاطفي:

✓ تجسم تصويري

✓ ارئه مثال

✓ مشاهده

✓ مشاركت

جهت حیطة شناختي :

✓ جلسات بحث

✓ پرسش و پاسخ

✓ سخنراني هاي رسمي

جهت حیطة رواني حرکتي:

✓ تمرين

✓ کار عملي

✓ نمايش روش انجام کار

اجراء

19

• در این مرحله برنامه ای که با مشارکت بیمار و خانواده تدوین شده اجرا می شود.

اجرای طرح آموزش شامل استفاده از تمام اصول آموزش و یادگیری مانند:

1. توجه به آمادگی و توانایی بیمار
2. سهیم کردن بیمار و خانواده در آموزش
3. سازماندهی موضوعات آموزشی
4. تکلم با زبان قابل فهم برای بیمار
5. استفاده از اصول یادگیری مانند اصل تکرار و تقویت
6. توجه به محیط یادگیری و دریافت بازخوردهای بیمار
7. اولویت بندی زمان ارائه آن

اصول مورد توجه در هنگام اجراي برنامه :

1- انتخاب يك محيط آرام:

- ايستگاه پرستاري به دليل رفت آمد مكان خوبي براي آموزش نيست.
- مي توان با قرار دادن پاراوان يا بردن بيمار به يك مكان خلوت تر راحتي و آرامش را فراهم كرد.

2- زمان آموزش بستگي به تمايل و وضعيت بيمار دارد:

- آموزش با سرعت زياد سبب گيجي بيمار ميشود. و سرعت كم نيز خسته كننده است.
- زمان آموزش بايد محدود باشد.
- هر جلسه آموزش 15 دقيقه يا كمتر طول بكشد.

3- تكرر مطالب مهم و سؤال كردن موجب تقويت يادگيري مي شود.

ارزیابی

21

- در ارزیابی باید مشخص کرد که چه برنامه و راهکاری مناسب بوده است و کدام راهکارها نیاز به تجدید نظر دارند.
- نباید تصور کرد که پس از اجراء برنامه آموزشی یادگیری کاملاً صورت گرفته است.
- ارزیابی باید به صورت دوره ای در حین اجرا و پس از آن انجام شود.
- ارزیابی پایان فرآیند یاددهی یادگیری نیست، بلکه می تواند شروع مرحله ای دیگر از بررسی باشد.
- از نتایج ارزیابی بایستی برای جهت دادن به فعالیت های آموزشی با هدف ارتقاء پاسخ فراگیر، بهتر نمودن نتایج استفاده کرد.

راهنمای آموزش به بیمار

• بررسی:

الف- آمادگی فرد را برای آموزش مورد بررسی قرار دهید:

1. اعتقادات و عقاید بهداشتی فراگیر چیست؟
 2. برای ایجاد ثبات روانی- اجتماعی از چه روش هایی استفاده میکند؟
 3. آیا او برای یادگیری آمادگی دارد؟
 4. آیا قادر به یادگیری رفتارهای جدید هست؟
 5. کسب چه اطلاعات دیگری راجع به وی لازم است؟
 6. انتظارات وی چیست؟
 7. او چه چیزهایی را می خواهد یاد بگیرد؟
- اطلاعات جمع آوری شده را سازمان دهی، تجزیه و تحلیل و ترکیب و خلاصه کنید.

تشخیص های پرستاری

23

- تشخیص های پرستاری مرتبط با نیاز های یادگیری فراگیر را مشخص کنید
- نیاز های یادگیری، ویژگی آنها و سبب شناسی آنها را مشخص کنید.
- تشخیص های پرستاری را به گونه ای خلاصه و واضح بیان کنید.

برنامه ریزی

- 1- تشخیص های پرستاری مربوط به نیازهای یادگیری را اولویت بندی کنید.
- 2- اهداف آموزشی کوتاه و بلند مدت را مشخص کنید.
- 3- روش های آموزشی را مناسب با اهداف مشخص کنید.
- 4- برآیندهای مورد انتظار را مشخص کنید.
- 5- يك برنامه آموزشی را به صورت کتبی تنظیم نمایید. شامل:
 - تشخیص ها، اهداف، روش های تدریس و نتایج مورد انتظار.
 - اطلاعات جمع آوری شده را با نظم منطقی دسته بندی نمایید.
 - وسایل کمک آموزشی مناسب را انتخاب کنید.
 - نکات کلیدی را یادداشت نمایید.
- 6- بیمار، اعضاء خانواده و گروه پرستاری را در همه مراحل برنامه ریزی مشارکت دهید.

اجراء

25

برنامه آموزشی را به اجراء درآورید:

- با زبانی که برای مددجو قابل درك باشد صحبت کنید.
- از وسایل كمك آموزشی مناسب استفاده کنید.
- از وسایلي استفاده کنید که بیمار پس از ترخیص هم به آنها دسترسی داشته باشد.
- بیمار را به شرکت فعالانه در فعالیت های یادگیری تشویق کنید.
- پاسخ هایی که بیمار به فعالیت های آموزشی می دهد، گزارش کنید.
- از سیستم بازخورد استفاده نمایید.

ارزیابی

26

- اطلاعات عینی را جمع آوری کنید:
- مددجو را مورد مشاهده قرار دهید.
- جهت کسب اطمینان از یادگیری وی ، از او سؤال کنید.
- از ابزار اندازه گیری و سنجش مناسب استفاده کنید.
- پاسخ های رفتاری وی را با برآیندهای مورد انتظار مقایسه نموده و میزان دستیابی به نتیجه مطلب را مشخص نمایید.
- اقدامات ارجائی مناسب جهت تقویت و تداوم یادگیری پس از ترخیص بیمار را انجام دهید.